

PO TAURAGNŲ DANGUM

Tauragnų krašto bendruomenės laikraštis

2013 birželis Nr.50

Liepos 6 dieną Tauragnuose vyks Kraštiečių šventė „Po Tauragnų dangum“. *KVIEČIAME*

Šventės programa

8.00 – 9.00 val. – Bėgimas, skirtas gimtajam miesteliui „Nuo Taurapilio – iki Tauragnų“. Dalyvauti gali įvairaus amžiaus žmonės, nebūtinai tauragniškiei (amžiaus grupės - iki 16 metų; 16-30 metų; 30-50 metų; per 50 metų). Visi dalyviai bus apdovanoti, o ypač I-III vietų laimėtojai. Registruotis Kultūros centre pas Jūratę Šinkūnienę iki birželio 23 dienos.

9.30 – 10.00 – Dalyvių registracija Tauragnų kultūros centre.

10.00 – 12.30 – Kraštiečių šventė Kultūros centre (Tauragnų krašto Garbės piliečio vardo suteikimas, knygelės „Tauragnai šiandien“ pristatymas, kraštiečių pasisakymai ir kt.).

12.30 – 13.30 val. – Edmundo Kučinsko koncertas.

15.30 val. Eisena nuo Kultūros centro iki akmens, žyminčio vietą, kur Tauragnuose vyko pirmasis spektaklis.

16.30 val. – 20.00 val. – Mėgėjų teatrų kolektyvų pasirodymai Kultūros centre. Dalyvaus kolektyvai iš Marcinkonių, Skapiškio, taip pat šeimnininkai – Moko teatras.

Nuo 20 val. iki ... - Vakaronė Kultūros centro kieme. Gros tauragniškių ir svečių kapelos, vaišinsimės blynais ar šiupinine, vyks aukcionas ir kiti smagūs dalykai... Vakaronę ves kraštietis aktorius Alvydas Jauniškis.

21 val. giedosime Tautišką giesmę.

Visos šventės metu veiks tautodailininkų mugė.

Sekmadienį (liepos 7 d.) 12 val. Tauragnų Šv. Jurgio bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už šio krašto žmones.

BIRŽELIO MĖNESIO JUBILIEJAI. SVEIKINAME!

50 metų sukanka
tauragniškiams **Danieliui
Grašiui, Antanui
Gurkšniui ir Rimantui
Šuminui** iš Vaišnoriškės;

60 metų jubiliejų
švenčia tauragniškis

Kazys Šuminas
ir **Vytautas Šemelis** iš
Tauragnų kaimo;

70 metų sukanka **Aldonai
Kučinskienei** iš
Tauragnų kaimo, **Angelei
Židonienei** iš

Nečioniškio ir **Emilijai
Juotkaitei** iš Alksniškių;

75 metų sukaktį
švenčia tauragniškę
Liubovė Bikulčius ir
Julija Šuminienė
iš Vaišnoriškės;

80 metų jubiliejų
švenčia tauragniškę

**Teresė Tamara
Vanagaitė** ir
Vladislava Vapsvienė
iš Urviškių kaimo;

85 metai sukanka
tauragniškiui **Petrui
Ryliškiui, Jadvygai
Kindurienei** iš

Rūgšteliškio, **Onai
Bikutei** iš Šimkūnų;

90 metų jubiliejų švenčia
Eugenija Trinkūnienė
iš Stučių kaimo.

Po Bistrampolio dvaro parką

Valda Žebelienė

Kelionių aistra neblėsta

Jei kas paprašytų apibūdinti mūsų Tauragnų krašto bendruomenę, nedvejodama atsakyčiau – keliaujanti. Kiekvienai metai, atėjus šiltajam laikotarpiui, surengiame po dvi ekskursijas: vienos dienos pažintinę ir trijų dienų – poilsinę. Smagu keliauti didžiuliu dviaukščiu autobusu, pabūti draugų ir bendraminčių būryje, pamatyti daug įdomybių. Norinčių keliauti netrūksta. Kartais užsirašo labai daug keliauninkų. Tada reikia gerai pamąstyti, kas važiuos, o kam teks atsakyti. Pirmenybė visada teikiama bendruomenės nariams ir rėmėjams, kurie perveda 2 % pajamų mokesčio.

Taigi gegužės 11 dieną aplankėme Taujėnų, Bistrampolio, Burbiškio dvarus bei Pašilių stumbryną. Pirmiausia aplankėme Taujėnų dvarą, esantį Ukmergės rajone. Gidė mums papasakojo dvaro istoriją ir aprodė rūmus. Sužinojome, kad LDK sekretorius grafas Benediktas Morikonis buvo vedęs Mariją Radvilaitę ir kračio gavo Taujėnų žemes. 1802 metais grafas pastatė klasicizmo stiliaus rūmus ir įkūrė parką. Kadangi pora palikuonių neturėjo, jiems mirus dvaras vėl perėjo Radvilų nuosavybėn. Kunigaikštis Konstantinas Radvila buvo labai griežtas žmogus. Neleisdavo aplinkinių kaimų gyventojams net pereiti per dvaro laukus. Jei ką pagaudavo neklausantį jo nurodymų ir einantį per lauką, tuoj nuplakdavo. Paskui duodavo pinigų nusipirkti tepalo žaizdoms gydyti. Radvila labai nekenė kačių, nes jos dvaro parke pjaudavo paukščius.

1993 metais dvaras buvo privatizuotas. Jį įsigijo broliai Stackevičiai. Jie įkūrė UAB „Taujėnų dvaras“. Savo lėšomis ėmė restauruoti pastatus, tvarkyti parką. Darbo buvo begalė, bet pamažu buvo restauruota oficina, įspūdingas trijų aukštų medinis svirnas, kuriam jau apie 250 metų, du kumetynai, du rūšiai, kalvė, tvartas. Gražiai sutvarkyti tvenkiniai, įrengti liepteliai, fontanai. Smagu pasivaikščioti po parką, pasigrožėti rūmais, kuriuose vyksta įvairūs renginiai, pobūviai. Neseniai televizija šiame dvare filmavo šou „Radžis ieško žmonos“. Apžiūrėjome dvarą. Nors jame nieko autentiško iš anų laikų nelikę, viskas įsigyta iš kolekcininkų, buvo labai įdomu apžiūrėti ponų miegamuosius, skliautuotą rūšį, medžioklės trofėjus. Dvare yra kavinė, kurioje gėrėme kavą ir ragavome firminio pyrago.

Paskui važiuojame į Pašilių stumbryną, esantį Panevėžio rajone. Kad

žmonės galėtų gerai apžiūrėti stumbrus, yra įrengta apžvalgos aikštelė. Darbuotojas papasakojo, kad stumbrynas įkurtas 1969 metais. Po dvejų metų buvo sulaukta pirmųjų palikuonių. Dalis stumbrų buvo išleista į laisvę. Jie pridaro nemažai nuostolių ūkininkams. Šiuo metu stumbryne yra 20 stumbrų. Kad nebūtų kraujomaišos ir neišsigimtų banda, keičiamasi gyvūnais su Lenkijos stumbrynais. Matėme vienos savaitės stumbriuką, kuris linksmai strikinėjo apie mamą. Visi susidomėję stebėjome miško galiūnus ir šnekėjome, kad būtų menkas malonumas beuogaujant ar begrybaujant susitikti tokį gyvūną.

Vykstant Bistrampolio dvaran, ėmė lyti lietus. Kai kam sugedo nuotaika, kai kas džiaugėsi, kad pasiemė į kelionę skėtį, bet kai atvykome į Bistrampolio dvarą, esantį Kučiuose, netoli Panevėžio, pro debesų properšą nedrąsiai išlindo saulė. Išvydome dvarą, gerokai mažesnę už Taujėnų, bet gražiai sutvarkytą. Gidė papasakojo, kad klasicizmo stiliaus rūmus Vladislavas Bistramas pradėjo statyti 1850 metais. Statybos vyko iki 1863 m. Bistramo sūnus dalyvavo 1863 metų sukilime, kuriam tuose kraštuose vadovavo kunigas Antanas Mackevičius. Mūšis buvo pralaimėtas, o Bistramo sūnus turėjo slapčiomis bėgti į Lenkiją. Dabar dvaras priklauso VŠĮ „Jaunimo integracijos galimybių centras“. Dvaro restauracijai ir pritaiky-

mui turizmo reikmėms iš ES struktūrinių fondų gauta beveik dviejų milijonų litų parama. Buvusiam dvaro žirgyne įrengta koncertinė salė, kurioje nuo 2003 metų kiekvieną vasarą vyksta Bistrampolio festivaliai. Koplyčioje yra įrengtas knygnešystės muziejus. Pagrindinis koplyčios akcentas – autentiškas kryžius, kurį apsikabinęs, manoma, 1918 metais mirė garsiausias Lietuvos knygnešių patriarchas Jurgis Bielinis.

Mažieji ekskursijos dalyviai su mokytoja Stumbryne

Pagaliau gerokai po pusiaudienio atvykome į Burbiškio dvarą, esantį Radviliškio rajone. Tulpių žydėjimo šventė jau buvo prasidėjusi. Šurmuliavo žmonės, grojo muzika, vyko linksmybės. Sutikome prezidentę Dalią Grybauskaitę ir turėjome progą pasisveikinti. Kadangi dvare nebeturėjome jokio gido, viską apžiūrėjome patys. Senasis Burbiškio dvaras 17 amžiuje priklausė dvarininkams Burboms. 1817 – 1940 metais dvaras priklausė bajorams Baženskiams, kurie rekonstravo buvusius dvaro pastatus: oficiną, svečių namą, ledainę, virtuvę, vaikų namelį, arklidę, svirną, tvartą, sodininko namą su oranžerija. Mykolo Bažensko iniciatyva įveistas mišraus stiliaus dvaro parkas, užimantis 28 ha plotą. Jo centre yra 3 ha tvenkinys su penkiolika salų, vienuolika tiltų ir tiltelių. 1911 m. Kazys Ulianas sukūrė parko skulptūras. Čia stovi Švč. Mergelės Marijos,

Adomo Mickevičiaus ir Vytauto Didžiojo skulptūros. 1991 m. paminklosaujininko E. Prascevičiaus rūpesčiu įkurtas Daugyvenės kultūros istorijos muziejus – draustinis. Atstatyti tiltukai, senieji parko keliai ir takeliai, sutvarkyti želdiniai, atkurtas dvaro architektūrinis ansamblis. Čia rengiami muzikos vakarai, kultūros renginiai, iškilmingi savivaldybės renginiai, seminarai, šventės šeimoms ir kolektyvams. Felikso Malčiausko iniciatyva užveistas tulpynas, kur kasmet pražysta per 400 įvairių formų ir rūšių tulpių. Nuo 2000 metų gegužės 13 dienos kasmet rengiama Tulpių žydėjimo šventė, į kurią atvyksta ne tik Lietuvos gyventojai, bet ir svečiai iš kaimyninių valstybių. Šiemet koncertavo latviai, baltarusai, lenkai. Klausėmės Birutės Dambrauskaitės ir Stasio Povilaičio koncertų. Įdomu buvo pamatyti grupės „Liūdni slibinai“ pasirodymą.

Diena pralėkė kaip akimirka, pilna įspūdžių. Grįžome namo pavargę, bet patenkinti, kad tiek daug pamatėme.

Apie ekskursiją pasakoja mokinukai

Gegužės 11 dieną išvažiavau į kelionę. Kelionė prasidėjo labai anksti. Važiavome dviaukščiu autobusu. Autobuse buvo daug žmonių. Visi buvome geros nuotaikos. Pirmiausia nuvykome į Taujėnų dvarą. Dvare labai gražu. Ten buvo daug paveikslų. Tada vykome į Stumbryną. Pasigrožėję gyvūnais, keliavome toliau. Stabtelėjome Bistrampolio dvare. Ten buvo senovinių baldų. Pagaliau atvykome į Burbiškį – tulpių karalystę. Buvau sužavėta spalvingomis tulpėmis. Išleidę pinigus pramogoms,ėjome klausytis Stasio Povilaičio ir Birutės Dambrauskaitės dainų. Pašokę ir padainavę, išvykome namo. Grįžau namo labai vėlai. Kelionė buvo įspūdinga. Buvau pavargusi, bet laiminga. Nuoširdžiai ačiū mokytojai už kelionę.

Ieva Kamarauskaitė, II klasė

Man tai viskas labai patiko. Važiuoti autobusu su bendraklasiais. Dvarai labai gražūs. O tulpės – pasakiškos. Burbiškio šventėje visokiausių pramogų buvo, tai aš visas, galima sakyti, ir išbandžiau. Buvo labai labai smagu, norėčiau važiuoti dar kartą.

Jonė Šinkūnaitė, I klasė

Rita Butavičienė

Jubiliejinė bendruomenės šventė

Šių metų gegužė Klykių bendruomenei išskirtinė - sukanca penkeri metai nuo bendruomenės įkūrimo, kaimą puošia suremontuotas bendruomenės pastatas, atnaujinta biblioteka. Visą pavasarį vyko pasiruošimas bendruomenės gimtadieniui. Daug smulkių darbelių nuveikta savomis jėgomis: sutvarkytas parkas, išvežtas statybinis laužas, pasodinta gėlių, sutvarkyta aplinka ir likusi po remonto netvarka.

Prieš bendruomenės jubiliejinę šventę Algimantas Jackūnas ir Aleksandras Serdiukas padarė gražią bendruomenės namų iškabą, kuri pasitinka visus prie laiptų. Radom rėmėjų, kurie bendruomenei padovanojo stalų ir kėdžių. Kiek mokėdami ir išgalėdami, savo jėgomis pasipuošė bendruomenės namus ir biblioteką. Bendruomenės moterys paruošė vaišių, Janina Maniušienė iškepė didelį ir skanų šakotį. Nors oras šventės dieną ir nelepino, į mūsų bendruomenės namus susirinko didelis būrys svečių, atvažiavo šaunių muzikantų ir, aišku, atėjo nemažai bendruomenės narių ir kaimo gyventojų.

Bendruomenę sveikino ir sėkmės ateityje linkėjo gausus būrys Tauragnų bendruomenės narių su pirmininke Danguole Grabauskiene priešakyje. Klykių bendruomenės pirmininkei Ritai Butavičienei buvo įteiktos gėlės, dovanos ir didelis gimtadienio tortas (Matote **nuotr.**) Kaip paaiškėjo vėliau, tortas buvo be galo skanus! Tauragnų

kultūros namų koordinatore Jūratė Šinkūnienė akcentavo, kad dar prieš bendruomenės įkūrimą Klykiuose kas pavasarį vyko kaimo šventė, kurioje visada dalyvaudavo ir Tauragnų saviveiklininkai. O šiemet tai jau dvyliktasis pavasaris.

Klykių bibliotekininkę Onutę sveikino kolegės iš viso Utenos rajono. Malonu, kad nedideliame mūsų kaime veikia biblioteka, kurioje yra naujausia spauda, naujų knygų, galima pasėdėti ir padirbėti prie kompiuterių.

Šventės metu buvo suvaidinta pasaka „Ropė“, vyko „knygos skaitymas“, buvo pasiūlyta antrąjį tomą skaityti kitą pavasarį. Trankiai grojo Tauragnų kultūros namų kapela, vadovaujama Vilmos Valienės, jiems nenusileido Felicija ir Jonas Bartašiūnai. Skambėjo Tauragnų moterų ansamblio dainos ir romansai. Šokiai ir dainos netilo iki vėlaus vakaro. Baigiantis šventei visi nusifotografavom po gražiuoliu Klykių ąžuolu (matote **nuotraukoje**).

Išsiskirstė svečiai ir, tikiuosi, iš mūsų šventės išsivežė geras emocijas ir malonius prisiminimus. Tikiu, kad dar ne kartą susitiksimė.

O visiems bendruomenės nariams, padėjusiems ir prisidėjusiems prie šventės pasiruošimo, noriu iš širdies padėkoti ir palinkėti visur ir visada būti susitinkusiems ir vieningiems.

2013 – ieji – TARMIŲ metai

Baigiame spausdinti **Genės Viščiūtės-Mačiulienės**, gyvenančios Sėlės kaime, prisiminimus apie savo senelius ir tėvelius, kuriuos užrašė **Nastė Šulskuvienė**.

Dabar apie tevelį. Maną tevelis buvą didelis štukorius, makėją pasakatei visokias istorijas, turėją gerų balsų, tai jaunimas aidamas vakaruškos klausdavą, ar bus Viščius? Jei ne, tai nēr ką aina, nebus kų veikt, be Viščiaus š...., ne vakaruška, sakydavą jaunimas. Su mūsų teveliu nebuvo nabodu ir atstikdavą jam navatnų dalykų. Vienų vasaras dienų dirbą kažkų už klajimą. Tinai augą labai storas eglas su sakuotais kamienais. Teveliui tadusuką vidurius. Anas mislija: „iki būdelas nubėgt nespėsiu, par toli, galiu prilaist kelnes, tūpsiu pa eglį“. Nulaidę žemyn kelnes, atsitūpę... Atsitiesę truputį ir galvoja: „pilvas da gurguliuoja, da aukštyn kelnių nemausiu, da palauksiu“. Nu, kad lingviau būtų stavėtei, atsiremę užpakaliu egląs kamieną. Vasaras diena karšta, kvepia sakais, net galva svaigsta, paukščiukai aplink purpsi, čiułba, biteląs dūzgia, ai kaip ramu unt šią svieta, va, ir pilvas maršų jau nebegroja, raikia traukt viršun kelnes ir ait dirbt. Bandę atstiestei, ale subinė prie egląs prilipus. Mislija, kų dabar daryt, kaip atlipt. Pamatę atšlaimu ainančių savą dukterį ir šaukia: „pašauk Amilių, tegu graičiau ataina ir britvų atneša“. Toji da nesupranta, ku tas tėvas šaukia ir artinas pre ją. Anas dar stragiau sušuką: „sakiau, pakviesk Amilių!“ Nesupratą dukte, kam teveliui tas britvąs prisiraikę, ale, kad anas šaukė, tai pasakę savą pamatei. Paemę Amilia britvų ir nuėją už klajimą, pogreičiai grįžta ir nenulaikydama juoką stveria na plytąs lindriokų su karštu undeniu ir vėl latatai už klajimą. Dukterys visai nesupranta, kas dedas, negi tevelis visai pablūda, kad skusis barzdų tinai. A už klajimą tikras spektaklis tadu vyką, kol Amilia atlipiną su karštu undeniu ir britvu vyrą rūrų na egląs sakingą kamieną. Svarbu, kelnės liką švariąs, a kad kelių plaukų unt rūrąs neteką, tai niekis. Daugiau gyvenimi prie egląs nesiglaude, a mum kiek juoką buvą tadu.

Par pirmų pasaulinį karų su kaimynu Dumbravioku papuolą Vaketijan darbuos. Ale ti jam sekęs, grįžą su adiniais čiumadanais, pilnais medžiagų, kostiumų ir avalynęs, ir su auksiniu žiedu un pirštą. Tuoį kaimynai pradėją kalbėt: „gal razbainikavą taj Vaketijaj, iš kur taks turtingas?“ A tevelis sakydavą: „man nei šiułta, nei šalta, tegu kalba kų nori, svarbu maną sąžinę švari, raikia visur būt žmagum, dirbt ir nelaidakaut.“ Atsivežę ir fatagrafių, kur nuspotkinys su labai turtingu vaketaiti dvarinikaiti. Ana buvą pasišovus su teveliu važiuot Letuvon, ale tevelis nesivežę. Tevelis labai

nemėgą pletkininkų, melagių ir mušeikų. Buvą linksmas pats mylėją linksmus žmones, bet arielkąs beveik nevartoją. Visadu buvą pastimpis, orus ir drausmingas. Drausmės raikalavą ir iš kitų. Mum, dukrom, atrodydavą kartais ir par griežtas, mes vengem prie ją triukšmaut ar būt nemandagias. Buvą prigrasinta mum nekadu nešūkauti, nars vienkiemy gyvenam, bet tevelis sakydavą: „išgirsiu rėkaujant, duosiu skūron, nenoriu, kad kas aidamas vieškeliu išgirstų ir sakytų apie jus - rėkauja kaip kvailalas“. Mes stengemės elgtis gražiai ir nedaryt teveliui sarmatas. Tevelis mus dvi auginą vienas, nes mūs moma jauna mirę. Tadu tevelis vedę untrų rozų. Atvežę mum pamatį iš Paberžes kaimą Jadvygų Šilaiškyti. Ale ir toji buvą silpnąs sveikatąs, pagimdžius da dvi mergaites teveliui, mirę jauna, 27 metų na infarktą. Mes su sasyti Valiuti untrą rozą tapam našlaitem. Prisimenu kaip šiundeį tų dienų. Maną sanelą supyką, kad Jadvygą vis guli ir guli. Saką: „nars tu mergaites pamakink ruošąs darbų, gamintei, užaugš tinginęs, nieką nemakęs“. Jadvyga tų dienų gulinėją ir skundęs krūtinęs sopuliu. Buvą žemas vakaras, mes su saneli užlipam unt pečiaus megot, a tevelis su pamati gulėją kambary lovaj. Pre jų lovas buvą pakabintas unt virvių lopšys, katram megoją mūsų sasytę puses metų - Birutyte. Ana pradėją verkt ir nekaip nenutilą. Sanelą supykus nulipą ną pečiaus ir pradėją bartis, a tevelis saką, prižiūrėk vaikus, aš bėgu pas Jurkų, kaimynų artimiausių, raikia daktarą, Jadvygai blagai. Tevelis pasilinkę pre žmanas, toji apkabiną ją kaklų ir saką: „Jonai, važiuok Kunigą, aš mirštu, prižiūrėk gerai maną dukrytes, būk jom geras tėvas, nelauk ilgai pa maną smertęs, vesk, mažutem raikia mamas.“ Tevelis da pasake: „Kų čia dabar nusišneki, Jadvyg“. Sanelą pamačius, kaip blagai atrodą jas marti, paraginą savą sūnų graičiau važiuot Tauragnuos. Birutėlą lapšy rėkę vis labiau, sanelą man įsakę sasytį paimt su savim unt pečiaus, a Angeliūtei, katra buvą 6 metų, liepę ait atsisveikint su momu, ale ta tirtėją iš baimęs ir na pečiaus nelipą. Tadu sanelą pasadiną Jadvygų lovaj, nes ta labai dušą, melynuot pradėją, aprenę kailiniais, nes toji labai drebėją. Aš imdama sasyti iš vygęs supliontajau virves ir sasytęs kajelą pateką tarp virvių. Aš traukiu ir ištraukt negaliu, ta klykt pradėją, pamate bandę stotis, ait pre dukrytęs, bet virtą ir prispaudę saneliūtį pą savim. Baisus vaizdas tadu buvą, sanelą vas išlindą iš pą mirusiųs marčias. Tadu bandem jų inkelt lovan, bet niekaip nepajegem. Grįžą tevelis su Kunigu ir daktaru, ale nei vienas jau nekuo negalėją padėt. Tik tevelis, atsimenu, sukniubą pre lovas, kur gulėją negyva žmona ir verkdamas klausę: „Dieve, už kų mani baudi, aš pats tai iškintėsiu, bet už kų takias kančias maną našlaitem?“

Palaidoją Jadvygų prabangiai, maną sanelą jausdama kaltį del to, kad marčių vadiną tingini, nesupratą, kad rimtai serga, dave 100 litų laidotuvėm. Tais laikais tai buvą labai dideli pinigai. Tevelis nespriešiną, kai uošviai paėmę laidat Vajasiškin, nars pats narėją Tauragnuos pre pirmas žmanas palaidat, kur ir pats narėją būt palaidatas. Tevelis nespūką su savą žmanų giminaičiais, iki pat smertės su visais bendravą gražiai. Pamates Jadvygas moma buvą visų laikų labai gera ir dosni. Kai sanatvej apgyveną Vilniuj pas dukrą Veroniką Velykieni, visadu priimdavą, pavaišindavą, apnakvindydavą visus, nars gyveną ankštokam butely, tuometinėj Leniną aikštėj. Kadu Birutę makinas Vilniuj, tai priemę pagyvint. Kai aš nuvažiuodavau su raikalais Vilniun, tai da ir maną vaikam pridėdavą lauktuvių. Šiais laikais takių gerų žmanių razum ir su žiburiu nerastum.

Tevelis labai ilgai neatsgavą pą žmanas mirtės ir niekaip nevedę. Sanelą mum mergiotem liepę klauptis preš tevelį, bučiuot jam runkas ir prašyt, kad parvestų pamatį. Ana sakydavą: „Jūs jau pusmergės, narėsis jum ir vakaruškos nuait, negalėsit per darbus. Neturėstat laiką su jaunimu pabūt, apsamanostat visai, tik pre darbų su nekuo nebendraudamas“. Mes paklausėm ir vienų rozų pabučiavam teveliukui runkas ir paprašėm vestei. Pą dvejų metų parvedę mum jaunų, dailių, mokyty pamatį. Už tevelį ana buvą jaunasną beveik 20 metų. Gyveną su broliais ir sesutem, teveliai jau buvą mirį. Patyrus pati našlaitės dalių, tai pagailėją mūsų ir ištekėją už tevelią. Savą vaikų jau nepagimdę, tadėl mus auginą ir auklėją kaip pati tikriausia mūsų moma. Mes jų ir vadinam momu ir mylėjam. Taigi parvežę tevelis naujų momų, iš pradžių mes kraiviai žiūrėjam in jų ir bandem visokias šunybes krėst.

Emilija Bikulčiūte, taip vadiną mūsų naujų momų, buvą na Salaką. Ana buvą labai tvarkinga ir darbšti, tuoj mus pratiną prie darbų, mes pykam unt jų iš pradžių, sakem: „Ana pamate buvą geresną, nevertę dirbt“. Bet kaip ji šokdavą preš tevelį, kai šitas mus nubaust rykšti narėdavą. Kaip tigre gindavą, dažnai mūsų kaltį un savį prisimdavą. Ir su maną sanuti sutarę gražiai, nesiginčiją. Vienų rozų tevelis išvažiavą Tauragnuos tvarkyt raikalų ir ilgai negrižą. Pamate jau pradėją nerimaut, kad kas nebūt atstikį. Kai tevelis sugrižą inkaušys ir Emilia piktai paklausę, kur teip ilgai buvįs, tevelis atšovę: „Kaks tavą raikalas.“ Emilia nieką daugiau nepasakę, a supykus nebekalbėją su teveliu. Anas jau ir atsprašę, a toji tyli ir gatava. Tadu aš pasakiau jai: „Būta čia ką supykt, ut kaimynas kaip negražiai un žmanas kalba prie kitų ir ana nepyksta, a čia del menkniekią...“ Tadu jinai man pasakę: „Aš ne

kaimynę ir ne kokia pasackoji merga, aš ją žmona ir tegu nedrįsta manį žemint, nekadu daugiau. Aš tą nenuspelniau.“ Tadu tevelis atsiklaupę preš jų ir bučiavą runkas prašydamas davanot ir žadėdamas daugiau nekadu negert arielkas. Taigi tai buvą pirmas ir paskutinis kartas, kai savą tevelį mačiau stiprokai išgėrusį. Man tevelią taip nusižeminusią labai pagailą ir aš jam pasakiau: „Kam tu teip žeminais, runkas bučiavai kaip kakiai princesei, būta del ką.“ A jis man atsakę tadu: „Aš ir kojas jai išbučiuoči, jei raiktų, del jūsų našlaičių teip dariau ir da padaryči, jei tik raikt“. Gyvenimas taliau parodę, kad ji buvą ta verta. Makėją priverst kitus jų gerbt, buvą išdidi, bet kartu labai moteriška ir švelni. Mes visas jų mylėjam kaip tikrų momų. Pas mani sanatvej gyveną tevelis ir mirę sulaukįs garbaus amžiaus, ir moma pą kelių metų atgulą Tauragnų senose kapinėse šalia savą vyrą. A mes, keturias Viščiūtės suaugam, sukūrem šeimas. Venom teką lingvesnis gyvenimas, kitom sunkesnis, užauginam vaikus, džiaugiamės anūkais, a kai kas ir proanūkiais. Venas saselas jau nebeturim, ana kaip ir jų moma mirę na infarktą būdama 67 metų. Aš unksti likau našla su mažais trim vaikais, viena užauginau, sunku buvą, bet ejau visadu pastimpus, oriai, kaip ir maną tevelis. Dabar jau visi maną švageriai mirį, likam tik mes, saselas trys.

P.S. Pirmame straipsnelyje savo prisiminimuose apie senelius įvėliau klaidą apie senelio brolių Justiną. Rašiau, kad dirbo mokyklų inspektorium Kaune, iš tikrųjų Justinas Viščius buvo Valstybės kontrolierius ir Seimo narys laikinojojo sostinėj Kaune.

Tęsiame pasakojimus apie kaimus

Bronė Juknevičienė

Tikros ir (ne)išgalvotos istorijos iš Žiezdrų kaimo

Vėl „grįžtu į kaimus“. Skaitytojų atsiliepimai rodo, kad mums įdomūs paprasti paprastų kaimo žmonių gyvenimai. Beveik visuose straipsniuose apie kaimų žmones rašiau apie jų praeitį, skaudžius karo ir pokario metų išgyvenimus. Šįkart tegul bus dabartis. Kaip gyvena **Žiezdrų kaimo** žmonės?

Pirmiausia ačiū Gražinai Grašienei, kurios nupieštas žemėlapis buvo gera „navigacinė“ priemonė, be jo sunkiai būčiau radusi kelius ir keliukus į tą kaimą. Visada dėkinga Laimai Čepukienei, kuri seniūnijos knygoje suranda, kokie žmonės gyvena kaimuose ir pas ką galėčiau nuva-

žiuoti pasikalbėti. Žemėlapis buvo gerai nupieštas, bet man vis tiek nelabai aišku buvo, kur kas gyvena, tai vairuotoju sutiko pabūti Vidas Juknevičius. Dabar tai jau ir aš mokėčiau nusakyti, kur gyvena Žiezdrių Lebedevai, Šuminai, Gurkšniai – senieji kaimo gyventojai.

Pirmiausia įsukome į **Leokadijos ir Aksinijaus Lebedevų** (matote **nuotraukoje**) kiemą. Prie mašinos iškart prisistatė ir garsiai pasisveikino Lebedevų šuo Šurikas. Pasirodo, jis labai mėgsta „dainuoti“. Savo „dainom“ pasitinka autoparduotuvę, jos vairuotojas sako, kad šitas šuo ir „per karą nepražus“, nes moka išsiprašyti sausainį. O kitas sodybos gyventojas, juodas katinas, iškart patikrino, ar nėra ko įdomaus mašinoj, nieko neradęs viso pokalbio metu pragulėjo prie šeimininkės.

L. ir A. Lebedevai Žiezdrių kaime gyvena jau 38 metus. Kilę jie abu iš Taurapilio kaimo, Leokadijos mergautinė pavardė Vaičiūnaitė, kurį laiką gyveno Tauragnuose, „dvare“, ten, nedidelėj gryčiukėj, gimė dukros Gražina ir Jūratė. Jauniausioji dukra Aldona gimė jau Žiezdriuose, kai Lebedevai čia persikėlė nusipirkę Gedimino Grašio senelių namus. (Gedimino tėvų namai už kokių 100 metrų, jau tušti).

Sodybos šeimininkai dabartiniu gyvenimu nesiskundžia. Gauna pensijas, turi arklių, karvę, pasisodina bulvių, daržovių. Kalbėdami apie dabartį, žinoma, lygino su senesniais laikais. Sako, kad taip tada sunkiai gyveno, kad sunku ir apsaityti. Moteris našlaite liko 13 metų, augo „prie brolių“, gyveno labai vargingai, trūko visko. O jos vyras augo dūminėj pirkioj, tai ir ji pati, dar vaikas būdama, bėgdavo pažiūrėt, nes tokių pirklių jau nedaug aplink buvo.

Namų šeimininkė dabar labiausiai džiaugiasi sveikata. Leokadija (g. 1941) į Tauragnus nuvažiuoja dviračiu, tik vyrišku jau sunku važiuoti, tai neseniai nusipirko moterišką. Ir bažnyčion važiuoja dviračiu, nebent kas nuveža. Vyro sveikata irgi nebloga, tik su atmintim prastai. Dukros labai dažnai atvažiuoja, arti gyvena, tik jaunėlė Aldona Jonavoj, bet ir ji nepamiršta tėvų. Turi dvi anūkes ir tris anūkus. Labai gaila, kad anūkė Vaida, dukters Gražinos (tauragniškės Kunickienės, autorės pastaba) mergaitė, išvažiavusi į užsienį užsidirbti. Gera mokėsi, o darbo čia nebuvo. Moteriai labai pikta, kad pensininkai dar dirba, sėdi „kokioj įstaigoj“, taigi leisti jaunam žmogui dirbti ir užsidirbti. Kitas anūkas mokosi, nori siekti daugiau, bet jei reikės mokėti už mokslą? Kad tik ir jam nereikėtų išvažiuoti. Ir dukra Jūratė ruošiasi išvažiuoti užsidirbti... O

jau Gintarė (irgi Gražinos dukra) – ko tik neprisigalvoja! Neseniai parodė savo sukurta filmą apie mamą – sako, mirė iš juoko visi!

Šeimininkai pasakoja, kad dabar gyvent tikrai geriau, bet tik seniam. O jaunesniems sunku pragyvent dėl mažų atlyginimų – tai ir skaudžiausia, jiems dar gyvent ir gyvent. O seniems – jei nepagali, tai ūkio nelaikyk, nedirbk. Ir juos vaikai jau bara, neleidžia laikyt gyvulių, bet Aleksas (vyras) sako, kad, kol pagali, tol dirba. Būtų dar geriau, tik kad „teisybės valdžioj nēr“. Prieš rinkimus visi žada, o kai valdžion papuola, visus pažadus pamiršta. Leokadija 11 metų labai sunkiai dirbo fermoje, ir už tokius vargus tik 500 litų pensija.

Dundanti perkūnija skubino atsiveikinti su šeimininkais ir važiuoti toliau, kad suspėtų iki lietaus. Planai šiek tiek pasikeitė – pasirodo kaimynystėje namai irgi netušti, kelioms dienoms atvažiuo **Gediminas Grašys**, gyvenantis Panevėžyje. Namai tušti jau ketveri metai, kai mirė tėtė, o mama išvažiuo į Kaišiadoris pas dukrą. Sūnus sako, kad viena ji nemėgsta būti, o ir sveikata, sulaukus 84-erių, jau nekokia. Gediminas atvažiuoja retai, bet pabūna 2–3 savaites, kol aptvarko namus, aplinką. Sodybą be priežiūros nebaisų palikti, nes čia pat kaimynai gyvena.

Mūsų pokalbis prasidėjo apie orą – ar užklups lietus, nes dundėjimas darėsi vis garsesnis, o gal ne tiek apie orą, kiek apie praeities ir dabarties palyginimą. Gedimino nuomone, net perkūnijos dabar kitokios – dažnesnės, pavojingesnės. Dar kai jo tėtė statė tvartą, tai į pastato stogą

Gediminas Grašys gimtinėje, prie tėvų namo

trenkė perkūnas. Reiškinys buvo labai retas, ilgai dar žmonės aplink šnekėjo.

Gediminą labiausiai liūdina žmonių susvetimėjimas, atsiskyrimas jau ne tik mieste, bet ir kaime. Apie save sako, kad yra linkęs bendrauti, bet tokio nuoširdaus bendravimo nebėra. Jis net 15 metų dirbo kolūkyje ir tuos metus vadina „kolūkio lažu“, bet žmonių santykius iš tų metų prisimena visai kitokius. Žmonės atitolo vienas nuo kito, atsirado pavydas, turtinis „susisluoksniavimas“. Pavyzdys – pabandyk susistabdyti pakeleivingą mašiną, sustos tik pažįstami. Gediminas sako, kad jis visada paveža stabdančius. Abu sutinkam, kad tai yra dėl pasikeitusių santykių tarp žmonių, anksčiau buvusių vertybių nuvertėjimo. Ir vaikai dabar kitokie – aktyvūs, mažiau priklausomi nuo tėvų, patys planuoja savo ateitį. Gedimino sūnums 13 ir 17 metų, tokio amžiaus, sako, mes daugiau nuo tėvų buvom priklausomi ir labiau klausėm.

Pabaigiam mes pokalbį labai gražiai. „Aš esu priklausomas nuo tėviškės, be jos gyventi labai sunku. Kai gyvenau kaime, labai norėjosi nors kartą per mėnesį pereiti mieste šaligatviu. O dabar norisi nors kartą per mėnesį pereiti per Tauragnus. Turiu gerų draugų Tauragnuose, jie man mieli“.

Toliau keliukas vingiuoja pas **Vitaliją ir Vladą Gurkšnius**. Šeimininkė pasitinka lauke, priima mus kaip seniai lauktus svečius, o kalbėtis galėjom ir iki ryto. Mano vyro išklausinėjo apie tėtį, dėdes, dar likusius gyvus gimines, nes visus juos puikiai pažinojo. Ir vis pasidžiaugdama ar nusistebėdama, atrodo, kad rūpesčiai šios moters nekamuoja. Kitas jos vietoje gal tik skustųsi ir dejuotų, nes Vitalija jau nuo 1987 m. slaugo sunkiai sergantį neįgalų vyrą, jį vieną gali palikti tik kelioms minutėms. Eidama darbų dirbti, stumia ir neįgaliojo vežimėlį. Pasidžiaugė, kad daržai vietoj, šalia ganykla karvei, plytelėmis iškloti takeliai, kad būtų lengviau su vežimėliu į lauką išvažiuoti. Didesnius darbus nudirbti padeda vaikai. Savo požiūrį į gyvenimą paaikšina paprastai: „Jei visą

laiką raudosi – geriau nebus. Yra kaip yra“. Vežimėlį gavo iš invalidų draugijos, tiesa, vaistai ne visi kompensuojami, o jų reikia daug, bet verčiasi. Va, žiemą tai nelengva, kai labai reikia pas daktarus, kreipiasi į seniūną, kad keliukas būtų nuvalytas ir „greitoji“ galėtų privažiuoti. Kai tik reikia, visada padeda kaimynas Laimis Juodvalkis iš Beržatilčio kaimo, kaimynai Šuminai irgi visai netoli. Gerai, kad ne visai vieni.

Pasakodama apie savo gyvenimą, Vitalija, net ir vargdama dabar, sako, kad „kaip anksčiau gyvenau – tai dabar Amerika“. Tėveliai buvo išvežti 1945 m., nes tėtė nėjo tarybinėn armijon, ji visai dar vaikas (atrodo, ketverių) liko pas močiutę. Vitalijos todėl ir neišvežė, kad nerado. Po penkerių metų liko visai viena, nes neturėjo nei brolių, nei seserų. Mokyklon ėjo visa „lopiniuota“. Sako, dabar ima pyktis, kad jaunimas negerbia vyresnių, negerbia mokytojų. Ir visai nebijanti pasakyti, kad dabar labai daug tinginių, ir jaunų, ir vyresnių. Jų šeimai buvo labai sunku, nes vyras jau seniai invalidas, bet vaikai išėjo į žmones, dirba. Kodėl dabar žmonės tingi? Todėl, kad valdžia veltui moka pinigus. Kam eisi dirbti, jei gauni 350 Lt visai nieko nedirbdamas. Daug žmonių visai nenori dirbti, o jei prisiprašai, tai prie užmokesčio dar ir valgyti duot reikia, ir butelį pastatyti.

Vitalija – Žiezdrių kaimo senbuvė: „aš čia gimiau, čia ir mirsiu“, tai vyras atėjo užkuriom iš gretimo Akmeniškų kaimo. Dabar ten likę gal trys seneliai. O Žiezdriuose buvo 27 sodybos. Gyventojų pradėjo mažėti jau kolūkio laikais, išnyko kolūkis, išnyko ir kaimas: kas apsigyveno Tauragnuos, kas į miestus išvažiavo, kas išmirė. „Iš 27 sodybų liko trys sodybos po du pacukus (gyventojus, pastaba autorės)“, – nelinksmi juokauja Vitalija. Tiesa, dar yra vasarojančių, bet ir tie seneliai.

Žinoma, nesusilaikau nepaklausus, o kurgi namas, kuriame vaidenosi, ir ar tikrai ten būta bildukų ar kokių dvasių? Namo dabar nematyti, užaugo mišku, o vaidentis tai tikrai vaidenosi. Vitalija pasakojo, kad 1957 m. rudenį, po Labanorinės, susitiko sodybos, kurioje vaidenosi, šeimininką Grašį. Tas ėjo su

kirveliu ieškot „pacanų“, kurie namų langus su *ragatkēm* išmušė. Moteris atsakė, kad nieko nematė ir kad aplink jokių „pacanų“ nėra, o šeimininkas piktas, sako, kad „pagauč, tai kirveliu nagus nudaužyč“. „Zbitkai“ tęsėsi ir toliau, tai valgyt kas trukdo, tai druską išpila, o šeimininkai vis netiki, kad bildukai apsigyveno, galvoja, kad gal kokie prietaisai įtaisyti. Pradėjo žmonės eit pažiūrėt „zbitkų“. Vienas toks nemažas ir stambus žmogus atsisėdo ant lovos, įsistvėrė kraštų ir sako, kad jo tai jau velniukas nepajudins. Lova tik sujudėjo ir kyla iki lubų... Kaimynai buvo liudininkai, pasakojo ir Vitalijos tėtė. Jei tik kuris pasijuokdavo, kad kipšiukas ko nors nepadarys, tai kipšiukas ir sagas iš kailinių ištraukdavo, ir kiaušinių į kaktą paleisdavo. Bildukų išdaigos baigės po trejų metų. Jie ėmė palikinti raštelius su nurodymais, ką šeimininkai turi padaryti, pavyzdžiui, pastatyti kryžių. Paskutinį kartą bildukai liepė sukviesti visus, kurie jais tiki. Žmonės atėjo, meldėsi. Po maldų kilo labai didelis triukšmas kamine, pasimatė didelis juodas stulpas, o po to viskas baigėsi...

Su tokiais kasdieniais rūpesčiais ir džiaugsmiais gyvena Žiezdrių kaimo žmonės, gal jų likimai paženklinėti velnio pėdos pėdsako, kurį velnias palikęs ant Žiezdrių akmenų?

Padavimai sako, kad „prieš daugelį metų čia buvęs didelis miškas. Buvusi didžiulė audra. Audros metu išlaužė medžius, griuvo didžiuliai ąžuolai. Bėgęs velnias, kuris ir įmušęs į akmenį pėdą.“ „...Akmeny yra duobelė – pėda, kurią būk velnias įspaudęs. Po lietaus pilna vandens. Moterys, grįždamos iš lauko karves pamelžusios ar šieną grėbusios, rugius pjovusios, užsuka prie velnio pėdos, pasitrina sopamas vietas ir išgyja. Tas pėdas palikęs tada, kai velnias vijęs švedų kariuomenę. Atsistojęs ant akmenio ir palikęs paminklą ligi pasaulio pabaigos.“

Nuotraukoje: Žiezdrių akmuo (ilgis – 2,53 m, plotis – 1,95 m, aukštis – 1,65 m)

KVIEČIAME DALYVAUTI

Tauragnų krašto bendruomenė kartu su Tauragnų seniūnija skelbia fotografijų konkursą „1963 metų sukilimo atminimo vietos Aukštaitijoje“.

Dalyvauti konkurse kviečiame tų Aukštaitijos rajonų seniūnijų gyventojus, kur vyko svarbiausi 1863 m. sukilimo įvykiai, kur įvairiomis formomis yra įamžintas tų dienų atminimas.

Atsiųstos fotografijos bus vertinamos ir atrinktos parodai. Nuotraukas su trumpu aprašymu siųsti el. paštu laimute.cepukiene@utena.lt iki liepos 1 dienos. Vieno objekto nuotraukų atsiųsti ne daugiau 5 vnt.

Vitalija Girkšnienė

Geriausių nuotraukų autoriai bus apdovanoti. Projektą remia Kultūros rėmimo fondas.

Taip pat kviečiame dalyvauti nuotraukų ir video pasakojimų konkurse „Mes – sportiška šeima“ ir „Įdomiausios Sveikatingumo metų akimirkos bendruomenėje“.

Nuotraukas ir video pasakojimus pristatyti el. paštu dangsidabr@gmail.com iki lapkričio mėnesio. Konkursui gali būti pristatytas ir nuotraukų ciklas (5-10 nuotr.).

Visi nuotraukų ir pasakojimų autoriai bus apdovanoti lapkričio mėn. baigiamajame renginyje „Mes – už sveiką gyvenseną“.

Projektą remia Lietuvos Sveikatos ministerija.

DĖMESIO!

Liepos 26 – 28 d. organizuojama ekskursija į Ventspilį. Planuojama važiuoti kitu maršrutu (Tervetės nacionalinis parkas, Jelgavos pilis, Sibilė – vyno kalnas, Lėlių alėja).

Nakvynė ten pat (blokas – du dviviečiai kambariai – para keturiems žmonėms – 30 latų – apie 150 Lt);

Kelionė bendruomenės nariams ir rėmėjams – 25 litai, kitiems – 50 Lt. Dirbantys nariai, jei nori pasinaudoti kelionės lengvata, turėtų būti perdevę du proc. pajamų mokesčio, nes dalį kelionės išlaidų dengsime iš šių pinigų.

Apie apsisprendimą važiuoti praneškite iki liepos 1 d. ir Valdai Žebelienei atneškite pinigus už kelionę.

Lankomų objektų kainos (iš interneto)

Tervetės nacionalinis parkas. Kaina (latais) – 2,20; Studentams – 1,50; Šeimos bilietas (2 suaugusieji + 2 moksleiviai) – 5,20. ikimokyklinio amžiaus vaikams – nemokamai.

Jelgavos pilis – Kunigaikščių kriptą – 2 latai, už gido paslaugas – grupei 10 latų (mus planuoja dalinti į dvi grupes).

Sabilėje naminio vyno degustacija (5-6 rūšys) su užkandžiais - 3 latai asmeniui (15 Lt), gidas 0,50 santimo nuo žmogaus (2,50 Lt).

Apie lankomus objektus (informacija iš interneto)

Tervetės gamtos parkas yra viena mėgiamiausių turizmo vietų Latvijoje. Parkas užima beveik 1200 ha plotą, trečdalį jo sudaro Pasakų pasaulis, kuriame karaliauja Miško karalius, nykštukai, velniai ir raganos. Tervetės gamtos parkas yra laikomas viena geriausių ir labiausiai pritaikytų vietų šeimoms su vaikais bei tiems, kurie tiki pasakomis ir stebuklais bei sugeba į pasaulį žiūrėti vaiko akimis. Tervetės gamtos parkas yra konkurso „Šeimai draugiškiausia Latvijos vieta“ nugalėtojas.

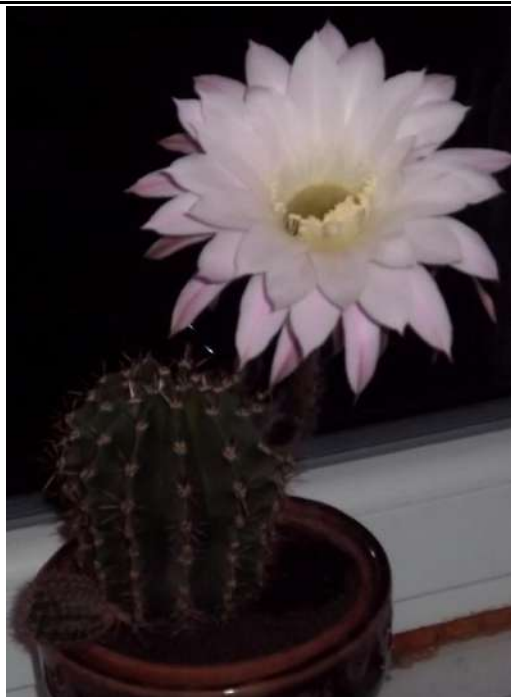
Sabile - tai mažas miestukas Vakarų Latvijoje, Kuržemėje. Šis miestelis garsus ne tik savo vyno kalnu, kuris įtrauktas net į Gineso knygą, vykstančiomis vyno šventėmis, bet ir Lėlių alėja. Ši vieta iš nuostabos priverčia aiktelėti daugumą Sabilės miestelio lankytojų. Tai lyg gyvos pasakos buveinė, kurią sudaro daugiau nei 200 dailiai padabintų lėlių. Šios ryškiais rūbais išpuoštos lėlės stovi ne tik vasarą, bet ir žiemą, ir būna aprenptos atitinkamai pagal metų laikus.

AKTUALU

Pasirašyta sutartis su Kultūros rėmimo fondu, pagal kurią Bendruomenės ir seniūnijos projektui „1863 m. sukilimui – 150 metų“ skirta 5 000 litų.

Pasirašyta sutartis su Utenos r. savivaldybe, pagal kurią Bendruomenės projektui „IX Aukštaitijos bendruomenių sąskrydis Tauragnuose“ skirta 500 litų.

Lietuvos Sveikatos ministerija teiks paramą (4500Lt) Bendruomenės projektui „Sveikatingumo renginiai Tauragnų bendruomenėje“.

Mūsų skaitytojai **Bronė ir Vidas Juknevičiai** atsiuntė šią nuotrauką norėdami pasidžiaugti pirmą kartą pražydusiu kaktusu. Smagu, jei žmogų pradžiuginti gali gėlės žiedas. To ir linkėčiau artėjant Joninėms – surasti savąjį paparčio žiedą, surasti tai, kas suteiktų džiaugsmo Jūsų sielai.

Joninių šventė – birželio 21 d.

22 val. prie Tauragno ežero.

**Gros Sadūnų kaimo kapela,
koncertuos Tauragnų moterų
ansamblis, vaišinsimės žuvienne, degs
Joninių laužas, šoksime, plukdysime
vainikus...**

**A+ Seniūnijoje gegužės mėn.
mirė
ALDONA ONA
LEKAVIČIENĖ, 84 metų,
Tauragnai;
JONAS LISAUSKAS, 85 metų,
Maleckazemio kaimas;
Užjaučiame artimuosius.**

Nuotraukos Ernestos Butavičiūtės,
Kęstučio Danausko, Danguolės
Grabauskienės, Vido Juknevičiaus,
Aldonos Tartilienės

Redagavo ir maketavo Danguolė
Grabauskienė
Spausdino Utenos spaustuvė